

Havnen ved fyret

Ingeniør Jørgen Fibiger (1867-1936) – en ejendommelig og forfintet skikkelse med en imponerende hårmanke.

“Vand er et meget elastisk legeme, langt mere elastisk, end man ofte antager, og selv den almindeligt kendte, af vinden frembragte bølge er i høj grad følsom for forstyrrelser af den rytme eller svingningstakt, som betinger dens form. På Jyllands vestkyst vil man ofte under storm høre fiskerne udbryde, at regnen sletter (jævner) havet, og en betragtning af havet under regnbyger minder i virkeligheden om den allerede i oldtiden gjorde og i nyere tid bekræftede iagttagelse, at olie dæmper bølgeslaget”

Jørgen Fibiger, 1917.

Ingeniøren bag Hanstholm Havn: Jørgen Fibiger

Helten i Hanstholms havnesaga er ingeniør Jørgen Fibiger. Det var hans vilje til Hanstholm, der gjorde udslaget. Forfatteren Jacob Paludan nægtede at have portrætteret ham som ingeniør Beyer i romanen *Fugle omkring Fyret* (1925). Selv troede han det og skal have beklaget sig.

Jørgen Fibiger havde en fast overbevisning om, at der kunne bygges en havn ved Helshage, og at den ikke ville blive væsentligt generet af tilsanding, ligesom han var overbevist om, at den ville få afgørende indflydelse på fiskerierhvervet i Nordvestjylland. Og så var hans faste tro på sagen parret med en udviklet evne til at få de skiftende ministre til at gå ind for sagen.

Ingeniørkunst gør det nemlig ikke alene, når der skal bygges stort i Danmark. Intet at sige til, at Fibiger var en nærmest forgudet mand i Thy. Mens han levede, lykkedes det ham at få bygget havnen i Hirtshals, der var blevet vedtaget samtidig med Hanstholm-projektet. Hirtshals Havn var nemmere at gå til og mindre bekostelig. Efter hans død i 1936 kom den tyske besættelse af Danmark, der satte arbejdet i Hanstholm helt i stå. Først med vedtagelse af den nye lov i 1960 lykkedes det at få så store bevillinger til Hanstholm, at byggeriet for alvor kunne genoptages.

Da der af flere teknikere var rejst tvivl om, hvorvidt det ville være muligt at holde en havn i Hanstholm fri for tilsanding, blev det af stor betydning, at Helge Lundgren - professor i havnebygning og fundering samt marin vandbygning ved Danmarks tekniske Højskole - som leder af Hanstholm-undersøgelsen 1956-59 eksperimentalt påviste, at risikoen for tilsanding ville være ringe. Han var medlem af kommissionen om Hanstholm Havn 1955 og blev efter vedtagelsen af loven medlem af anlægsudvalget 1960-65.

Jørgen Fibiger var søn af en langelandsk godslæge. I 1892 blev han ingeniør og søgte straks ind ved vandbygningsvæsenet, hvor han først fik overdraget tilsynet med en forlængelse af fiskerimolen ved Hirtshals. Siden kom han til Esbjerg, men da molen i Hirtshals på ny skulle forlænges, søgte han igen derop, denne gang som dén, der som entreprenør skulle sørge for arbejdets udførelse. Det er fra disse tidligste ungdomsår, hans interesse for havnebygning på Jyllands vestkyst stammer, og når den første kommission i 1900 ikke kunne standse kravene

1930'erne var præget af økonomisk krise og stor arbejdsløshed - og af store projekter. Fibigers tanker om en kanal fra Limfjorden til Jammerbugten - og en bilvej gennem Jylland - kunne (på papiret) skaffe mange ledige i arbejde.

om vestkysthavne, så har han haft sin store andel i, at planerne holdtes i live.

"Han var en ejendommelig og forfinet skikkelse, ansigtstrækkene franskprægede. Håret var tidligt blevet hvidt, og han lod det vokse til en imponerende manke", som det malende hed i et portræt i dagbladet Politiken i 1959.

Ud af sine erfaringer om den jyske vestkyst - og gennem omfattende studier af havnebyggeri i mange lande - formede han sine teorier, der var enkle og letfattelige:

"Man må aldrig give sig i kast med havet, hvor det er stærkere end landet, altså hvor kysten må vige for havets pres. En bugt kan se så fristende ud, men den er farlig. Der er næppe fast bund at bygge på. Pynten derimod viser, at her er landet stærkere end havet. Derfor har vi dér noget at bide os fast på. Se på Jyllands kort, det er det store og nådige forsyn, der udpeger steder som Hirtshals og Hanstholm, for her er landet stærkest. I Hirtshals er det en lerknude, i Hanstholm en kalkbrink, der holder stand. Her erkender havet sin underlegenhed. Derfor skal vi bygge her ..."

Aalborg Stiftstidende. 2/1 '33.

En Kanal fra Limfjorden til Jammerbugten.

Vestkysthavnenes Ingeniør, Hr. Fibiger, foreslaar at grave en Kanal ud til Hantsholm Havn.

Det er en Opgave for Aalborg, siger Ingeniøren, som derved vil blive Nordeuropas største Bunkerkuldepot.

Som omtalt er der atter kommet Liv i den gamle Tanke at grave en Kanal fra Limfjorden til Vesterhavet.

Ingeniør Fibiger, der har bygget Havnene i Hirtshals og Hanstholm, har hentet en gammel Plan frem til ny Vurdering. Det drejer sig om at grave en Kanal fra Lønnerup Fjord til Hanstholm Havn. Vi har bedt Ingeniør Fibiger redegøre nærmere for denne Tanke.

— Det er adskillige Aar siden, jeg første Gang regnede med denne Kanal, svarer Ingeniøren. Planen er saaledes ikke ny, men de interesserede Folketingsmænd mente, at Hanstholm Havnen vilde blive gennemført paa det Grundlag, som fo-

vestfra gennem Kanalen, vilde Byen foruden Afgifterne kunne sikre sig Nordeuropas største Bunkerkuldepot og Skibsprovantering for en mægtig Del af Tonnagen imellem Nordsøen og Østersøen.

En Bilvej gennem Jylland.

Ingeniør Fibiger gør sig ogsaa til Talsmand for den foreslaaede Længdebilvej ned gennem Jylland. Terrænet egner sig udmærket for Anlæggelsen af en saadan Bilvej fra Nord til Syd.

De gamle Planer.

Der har været hele tre, men kun en

reisa, og antog det derfor for uklogt at bringe nye Momenter ind i Sagen. Det var Grunden til, at Kanalen, som jo i og for sig kunde bruges som en Støtte for Hanstholm Havn, ikke blev bragt i Forslag. Man var bange for, at den skulde forplumre Sagen. Nu ligger imidlertid Hanstholm Havnen fast som Fiskerihavn. Fra Lønnerup Fjord til Hanstholm gaar en Lavning. Det højeste Punkt paa den nogle og tyve km lange Strækning møder man omtrent en Tredjedel af Vejen Øst for Hanstholm, og den er kun ca. 10 Meter over Havets Overflade. Det siger sig selv, at en Kanal er forholdsvis let at grave her.

Hvorledes Kanalen bør være.

Jeg har regnet med at anlægge Kanalen med en Dybde af 5 Meter og en Bundbredde saa stor, at to Skibe kan passere hinanden uden Vigeleder.

— Hvor mange Mand vil kunne faa Beskæftigelse her, og hvor længe vilde det vare at udføre Arbejdet?

— Det kan jeg ikke udtale mig om. Det vil jo afhænge af, i hvor stort et Omfang man vil gøre Brug af Maskiner, og af, hvor stærk Fart man vil sætte paa Arbejdet.

— Hvilke Fordele, mener De, Kanalen vil byde?

— Ved at gaa ud fra Hanstholm Havn slipper man for den lange Strækning til Thyborøn og den kringlede Sejlads gennem Limfjordens vestlige Løb, der alt i alt danner samme Distance som Norden om Skagen.

Betydningen for Aalborg.

Det siger sig selv, at en Kanal paa dette Sted vil faa meget stor Betydning for Sejladsen, idet et Skib fra Østersøhavne jo skal beregne Kulforbrug ikke blot til Sejladsen norden om Skagen men ogsaa beregne Forsinkelser paa Grund af Taage og Storm, ligesom Assurancen under den lange Sejlads spiller en stor Rolle. Kanalen vil faa en mægtig Betydning for Aalborg. Odense gravede i sin Tid en Kanal, som har været af overordentlig stor Betydning for Byen, der aldrig har fortrudt, at dette blev gennemført. Odense rejste Pengene, et 6 Procents Obligationslaan paa 8 Millioner Kr., paa otte Dage. Det var i Krigens Tid, og Odense er jo nok en lille Smule større end Aalborg, men jeg skulde dog tro, at hvis Aalborg vil løse den Opgave, saa kan den det ogsaa. Den har jo en stor og driftig Havnestand, som vil være stærkt

har Interesse.

Førstelærer Jens Damsgaard, Klim, der med sin store Interesse for sin Landdels Anliggender har fulgt de nævnte Planer om en Kanal fra Limfjorden til Vesterhavet meget nøje, har i sit Arbejde med Spørgsmaalet om Vestkysthavnene haft Lejlighed til særligt at sætte sig ind i disse Planer. Vi har bedt Hr. Damsgaard fortælle lidt om de Drøftelser, som har fundet Sted.

— I de gamle Havnekommissioners Betænkning er Sagen ofte paa Tale, siger Hr. Damsgaard. De gamle engelske Ejere af Bygholms Vejle var saaledes meget interesseret heri. De tænkte paa en Kanal fra Lund Fjord til Sandnæs Hage, hvor man i Halvfemserne var lige ved at faa bygget en Havn for engelske Penge. Jeg var selv Tilhænger af Sandnæs Hage Havnen, og naar jeg i en saa ung Alder af kun 30 Aar 1907 blev Formand for det saakaldte Vestkysthavneudvalg, der siden arbejdede med det store Anlæg ved Hanstholm, var det sagtens, fordi jeg havde skrevet en Række Artikler om dette Kanalprojekt. Jeg var altsaa Tilhænger af Havnen ved Sandnæs Hage, men da jeg kunde skønne, at det ikke kunde blive til noget, arbejdede jeg energisk paa Hanstholmhavnen.

Der var forevrigt Tale om hele tre Kanalprojekter, hvoraf dette altsaa var det ene. Det gik ud paa fra Limfjorden lidt Øst for Øsles By at føre en Kanal over Bygholms Vejle ud i Jammerbugten 3½ Kilometer vestfor Bulbjerg, hvor den omtalte Havn, som Englænderne interesserede sig for, skulde ligge. Det hele var beregnet til en forbavsende lav Sum, knap 10 Mill. Kr. for Havn og Kanal, og heraf vilde Kanalen, hvis jeg husker rigtigt, koste 2,775,000 Kr.

En anden Plan gik ud paa at lægge Kanalen vestpaa fra Thisted over Vandet Sø til Ørhage, der ligger ved Klitmøller Fiskerleje, men Vandet Sø ligger 13 Meter over Havet, saa i dette Tilfælde vilde det have været nødvendigt at anvende Sluseværker.

Og saa endelig den tredje Plan. Efter den skulde Kanalen gaa ud fra Hoksør, over Lønnerup Fjord ud til Hanstholm. Til dette Projekt har Hanstholmhavnens Bygmester Ingeniør Fibiger taget Hensyn, idet Havnen er lagt saaledes tilrette, at en Kanal fra Lønnerup Fjord kan gaa ind i den.

— Tror De paa, at der er Muligheder for et saadant Kanalprojekt?

Handelsstand, som vil være stærkt interesseret i dette. Staten burde ganske vist efter min Mening løse en Opgave som denne, men paa den anden Side er den dog maaske bedre egnet for Forretningsverdenen end for Statsadministrationen. Aalborg vilde ved at tage Opgaven op placere sig paa et fantastisk højt Niveau, idet Spørgsmaalet i høj Grad er af europæisk Interesse, og naturligvis maa man heller ikke i Øjeblikket glemme, at Sagen har stor Værdi som et Led i Kampen mod Arbejdsløsheden. Hele den øjeblikkelige Situation vil naturligvis anime Staten til at give Støtte og Koncession. Jeg regner med, at Omkostningerne vil blive nogenlunde svarende til Omkostningerne ved Odense-Kanalen, og naar Aalborg blev Herre over Adgangen øst- og

— Det kan jeg vanskeligt udtale mig om. Men hvorfor ikke forevrigt? Dog kan der nu kun blive Tale om et, nemlig det over Lønnerup Fjord. Den til Sandnæs Hage har ikke mer Interesse. Det var den, »cand. polyt.« tog til Orde for i sin Artikel i »Børsen«, som Stiftstidende omtalte. Nu hører det Projekt Historien til.

— Den paagældende Indsender skrev, at en saadan Kanal vil være af stor Betydning for Fiskeriets Udvikling paa Grund af den Tilførsel af Saltvand til Fjordvandet, som den vil give.

— Det er helt forkert. Limfjorden faar rigelig Saltvandstilførsel gennem Thyborøn Kanal. Skal der graves Kanal — og det bør der maaske — skal det være af andre Grunde.